

Jubilejni 20. mednarodni sejem »Sodobna elektronika 73«

Rekordna udeležba razstavljalcev

Sejem je odprl podpredsednik zveznega izvršnega sveta dr. Vratuša

V ponedeljek, 8. oktobra, so na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprli jubilejni, 20. mednarodni sejem »Sodobna elektronika 73«, ki se lahko zares pohvali z rekordno udeležbo tujih in domačih razstavljalcev dosežkov sodobne elektronike. Na letošnjem sejmu sodeluje kar 352 razstavljalcev iz 20 držav, med njimi pa 37 jugoslovanskih.

Na slavnostni otvoritvi je najprej pozdravil podpredsednika ZIS in IS dr. Antona Vratuša in Zvoneta Dragana ter številne goste, glavni direktor Gospodarskega razstavišča Leopold Krese. Za njim je spregovoril predsednik mestne skupščine Tone Kovič, ki je poudaril, da gre na letošnji razstavi za resničen pregled najnovejših dosežkov na področju elektronike in ne le za komercialno konkurenco.

Slavnostni otvoritveni govor je imel nato podpredsednik zveznega izvršnega sveta dr. Anton Vratuša. V svojih izjavah je dr. Vratuša med drugim dejal:

»Današnja razstava nas lahko navdaja z zadovoljstvom tudi zato, ker se na njej dosežki naših proizvajalcev elektronike in znanstveno raziskovalnih ustanov dostojno merijo z renomiranimi tujimi udeleženci. Primerjanje z najsoodobnejšimi proizvodi svetovne elektronike obenem pa odpira nove možnosti in spodbude za še bolj smel nastop te naše panoge na svetovnem trgu ter spodbuja naše raziskovalno in znanstveno delo.

Bolj kot katerakoli druga gospodarska prireditelja pa nam taka specializirana razstava ponazarja tudi nujnost povezovanja znanja in

prizadevanj v gospodarstvu, kakor tudi v znanstveno raziskovalnem delu. Pri tem še prav posebno prihaja do izraza odvisnost v mednarodnih okvirih in v mednarodni delitvi dela. Kot taka prireditelja te vrste ni samo strokovnega pomena, ampak tudi prepričljivo dokazuje, kako je človeku potreben mir, da bi lahko uspešno in nemoteno nadaljeval svoja snovanja in da bi lahko končno vse izume uporabil za še večji napredek in blaginjo v miru. To je še posebno pomembno danes, ko sicer napetost v nekaterih delih sveta popušča, na večini našega planeta in celo v naši bližini, na Bližnjem vzhodu, pa so narodi še vedno prisiljeni, da se z orožjem bojujejo za svojo neodvisnost, teritorialno integriteto in nacionalno eksistenco. Kajti, v sodobnem svetu še vedno prevladuje politika sile, ki jo vodi interes močnejšega in ki je v določenih pogojih vse preveč pripravljena tolerirati izvršena dejstva agresije, okupacije tujih ozemelj in tlačenja pravic velikih narodov.

Ko je govoril o razvojni poti jugoslovanske elektronske industrije je dr. Anton Vratuša poudaril: »Gospodarsko razstavišče je kontinuirano, neutrudno in vztrajno spremljalo ta razvoj in uspešno prikazovalo njegove uspehe, pa tudi težave in probleme. Pričakujemo, da bo pri tem vztrajalo še naprej. Ni pa le odsev dogajanj na področju našega gospodarstva in znanstveno raziskovalnega dela, ampak je usmerilo še večje napore v povezovanje prizadevanj slovenskega gospodarstva in znanstveno raziskovalnih ustanov s prizadevanji celotnega jugoslovanskega področja, kakor tudi s prizadevanji izven Jugoslavije. Pri tem je doseglo že lepe rezultate, predvsem v sodelovanju z nerazvitimi deželami.

Naši deželi, ki se še naprej intenzivno industrializira, je bil seveda uvoz moderne tehnologije nujno potreben. Zato je razumljivo, da se je povezovala s partnerji, ki so ji omogočali uvoz dodatnega znanja v čim krajšem času. To pa za zagotovitev naše neodvisnosti od drugih dežel. Razvoja ni dovolj; prevelika navezava na razvite bi kaj kmalu začela zavirati naš harmonični razvoj, predvsem pa bi nas pahnila v gospodarsko in ne samo gospodarsko odvisnost od drugih dežel. Zato bi morali v bodoče posvetiti še več pozornosti hitrejšemu razvoju materialne, kadrovske in organizacijske osnove naše lastne znanstveno raziskovalne in proizvodne dejavnosti, seveda brez zapiranja vase. Osnova politične in ekonomske neodvisnosti in mednarodnega prestiža socialistične neuvrščene Jugoslavije je predvsem v

(Nadaljevanje na 2. strani)

Letošnji jubilejni 20. mednarodni sejem »Sodobna elektronika 73« je odprl podpredsednik zveznega izvršnega sveta dr. Anton Vratuša, ki je med drugim dejal, da se naše tovarne elektronske industrije brez strahu merijo z dosežki sodobnega sveta in tako primerjanje še bolj vzpodbuja njihov smeli nastop.

Iskra-Naprave Ljubljana

Priprava gospodarskega plana za leto 1974

Za leto 1974 smo si v naši TOZD postavili osnovni cilj: urediti za vsako ceno gospodarjenje z zalogami in jih znižati na postavljene normative.

Ce želimo uspešno izpeljati to osnovno nalogo, bo treba vložiti že sedaj velike napore v sestavo letnega gospodarskega načrta, predvsem pa se bo treba za leto dni odločiti ekspanziji in povečevanju proizvodnje.

Taka odločitev — omejitev obsega proizvodnje — bo naletela namreč na precej zaprek in ugovorov; predvsem odziv zunanjih faktorjev ne bo najbolj ugoden, pa tudi doma bomo imeli zaradi omejevanja v zaposlovanju in zaradi počasnejše rasti osebnih dohodkov od pričakovane mnogo dela s prepričevanjem, da je taka odločitev pravilna. Menimo, da je odločitev o ureditvi zaloga, pa čeprav za ceno navideznega zastaja, celo edino možna. Ni več mogoče s 70 milijoni din angažiranih zalog prodajati vsega dobrih 80 milijonov; tega ne prenese ne rentabilnost, niti ne morejo tega »sistema« razumeti banke, na katere se obračamo.

Na osnovi takih in podobnih razmišljanj smo se odločili, da bomo že konec novembra t.l. sprejeli osnovni načrt gospodarjenja v letu 1974, ki bo pri proizvodnji in prodaji približno enak rezultatom leta 1973, pri ostanku dohodka bomo ostali nekako na 95 % rezultata iz leta 1973, pri številu zaposlenih pa bomo morali število celo znižati za kake 4 % glede na leto 1973.

Tudi rast osebnih dohodkov bo počasnejša od željene; v osnovnem načrtu predvidevamo vsega 7 % porast osebnih dohodkov.

Vse te omejitve izvirajo iz osnovnega koncepta: proizvajati samo »prodane« proizvode, s tem znižati zaloge v tovarni in pri glavnem kupcu — Iskra Commerce na raven, ki je za oba znosen. Zgodnja odločitev o načrtu bo tudi na zaloge repromateriala in polizdelkov ugodno vplivala; ne bomo namreč med letom spreminjali, ali celo zmanjševali že sprejetega načrta in s tem povzročili zmedo pri zalogah; pa tudi za naporno obdelavo naročil z upoštevanjem zaloga bomo imeli več časa.

Tako predvidevamo v letu 1974 približno tele poslovne rezultate: (v

oklepanju odstotek glede na leto 1973):

proizvodnja po stalnih cenah	51.000.000	(97 %)
prodaja	88.800.000	(99 %)
dobiček	9.300.000	(96 %)
število zaposlenih	459	(96 %)
poprečni OD (Neto mesečno)	2.200	(107 %)
zaloge	55.000.000	(75 %)

Tudi pri izbiri proizvodnega programa smo v največji možni meri upoštevali utrip trga s številnimi novimi izdelki in izpeljankami, predvsem v panogi ultrakratkovolnih naprav ter usmerjenih zvez; kot do sedaj se tudi v letu 1974 v dobri meri naslanjamo na sodelavo z JNA na področjih, na katerih vidimo v naslednjih letih možnosti ekspanzije. Veliko skrb bomo v letu 1974 posvetili tudi izravnavi »plačilne bilance«, saj upamo, da se bomo z izvozom na ravni 1.200.000 DM prvič resneje pojavili v statistikah ZP ISKRA.

Omenili smo, da bomo v septembru t.l. sprejeli tako imenovani »osnovni«, to je minimalni načrt. Obenem s sprejetjem tega načrta bomo sprejeli tudi obveznost, da do konca decembra t.l. najdemo realne in tržno podprte možnosti za zvišanje proizvodnje in prodaje vsaj za kakih 10 %, s čimer bi odpravili tudi najbolj šibki točki sedanjega osnutka načrta: prepočasno rast zaposlenosti in osebnih dohodkov.

Zanašamo se na vse dejavnike v tovarni, da bodo tako kot dosedaj aktivno podprli predlog osnovnega načrta za leto 1974 in sprejeli odločitev, da je glede na probleme zaloga bolje odločiti se za nekaj nižji, toda realni načrt, kot pa za visok odstotek porasta proizvodnje in prodaje brez tržnega zaledja.

Kačič Metod

Iskra-Elektromotorji

Železniki

Delavska kontrola

V Elektromotorjih smo se pogovarjali s predsednikom odbora delavske kontrole Jankom Šmidom in organizatorjem Francetom Kavčičem, ki je pomagal sestaviti pravilnik o poslovanju delavske kontrole. Povedala sta, da je bil na predlog organizacije ZK v tovarni in v skladu z osnutkom nove ustave ustanovljen Odbor delavske kontrole. Njegov namen je budno spremljati vse dogajanje v tovarni. Njemu so odgovorni vedno dolžni dati na vpogled vso dokumentacijo o poslovanju tovarne. Predvsem pa je važno, da delavska kontrola v vsakem trenutku lahko zahteva pojasnilo od organov in posameznikov za vse zadeve njihovega dela.

Odbor v »Elektromotorjih« je organ delavskega sveta, ki za zdaj ureja vse zadeve v zvezi s kontrolo. Pripravljajo pa že načrt nove razporeditve po TOZD. Tako bo ostal odbor DK, imel pa bo svoje komisije v TOZD proizvodnih oddelkov Železniki, v TOZD Obrat Idrija in TOZD Skupne službe.

In kaj trenutno dela delavska kontrola? Pripravila je osnutek pravilnika svojega poslovanja, ki ga bo te dni potrdil delavski svet, pripravljajo pa tudi podrobni program dela. Seveda pa bo odbor vedno na voljo DS, da opravi naloge in raziskave po njegovem naročilu. KF

Sodelovanje je dobro

KRATEK RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM DS ZP — JOŽETOM KOČEVARJEM

Po zasedanju DS ZP Iskra, ki je bilo v novi tovarni avtomatskih telefonskih central na Laborah v Kranju, so bili vsi prisotni povabljeni na ogled nove tovarne. Med potjo sem poiskal predsednika DS ZP in mu stavil nekaj vprašanj, ki se tičejo dela v delavskem svetu ter sodelovanju članov DS in strokovnih služb, ki pripravljajo material.

Vprašanje:

Ali menite, da ima delavski svet Zdrženega podjetja Iskra dovolj pooblastil da lahko hitro ukrepa, če je to potrebno?

Odgovor:

Cepprav delavski svet ZP zastopa 23.000 ljudi, ni nujno, da ima široka pooblastila, saj imajo le-te samoupravni organi Iskrinih organizacij. Jasno pa je, da v kritičnih momentih DS ZP lahko posreduje z vso močjo, ki mu je dana in kolikor mu jo ob raznih problemih »dajo samoupravljanci vseh organizacij. DS ZP je v bistvu bolj posvetovalen kot odločujoč organ, saj razpravlja le o odločitvah, ki so pomembne za življenjsko rast celotne Iskre.

Vprašanje:

Kaj menite o udeležbah na sejah? Da je sklepčnosti zadoščeno mora biti prisotnih 47 oziroma dve tretjini vseh članov. Obstaja mnenje, da je potrebna večja zvest in disciplina nekaterih članov. Morda bi kazalo, da bi se s tistimi člani, ki se sej večkrat ne udeležijo, pogovorili o nujnosti, da so na sejah navzoči, ali pa da se o tem obvestijo delovne organizacije ki so zadevnega člana izvolile zato, da bo zastopal mnenje volilcev. Tudi zamudništvo in predčasno odhajanje s sej, bi bilo treba omejiti. Kaj menite?

Odgovor:

Prepričan sem, če bi se nekatere organizacije močneje zanimale za delo izvoljenih članov na sejah, bi ta problem odpadel. Razumljivo je, da skoraj ni možna 100 % udeležba, 90 % pa je lahko. Manjkajoči člani so prav zaradi odsotnosti tudi slabi informatorji v lastni organizaciji.

Vprašanje:

Slišal sem pripombo, da se na sejah premalo oglašajo člani DS, več pa gostje. Tudi nekatera poročila so predolgovezna, kar vzame dosti časa, s tem pa se zmanjša interes za razprave. Obstaja mnenje, da bi morala ustna poročila obsegati le bistvene podatke, širši pa naj bi bili komentariji in napotki. Kaj menite?

Odgovor:

To bi bilo idealno, kar pa bi terjalo izredne priprave. Kljub temu menim, da je sodelovanje dobro. Mogoče se člani res premalo oglašajo k besedi; morda zato, ker predhodno dobivajo zadovoljiva pismena poročila in si s tem že ustvarjajo svoja mnenja, oziroma mnenja tistih, ki jih zastopajo. Glede gostov bi dejal, da je velika večina teh povabljenih, in to predvsem zato, da ob raznih vprašanjih dajejo podrobna pojasnila, ki so največkrat tudi zadovoljiva. Dostikrat je namreč

odvisno od posameznika kako zna stvar obrazložiti.

Vprašanje:

Smo v dobi, ko samoupravljanje dobiva novo poslanstvo. Temeljne organizacije združenega dela dobivajo večja pooblastila. Menite da bo centralni DS spričo že povedanega in širjenja Iskre imel iste naloge kot sedaj?

Odgovor:

Menim, da bo centralni delavski svet ZP spričo širjenja Iskre ter odgovornosti samoupravnih organov TOZD izgubil svoj dosedanj namen in pomen, pač pa bo reševal le tiste bistvene skupne zadeve združenega podjetja, za katere se bomo sporazumeli s samoupravnim sporazumom vseh TOZD v združenem podjetju Iskra.

Med otvoritvenim ceremonialom

Udeleženci otvoritve letošnjega mednarodnega sejma sodobne elektronike poslušajo otvoritveni govor podpredsednika zveznega izvršnega sveta dr. Antona Vratuše.

Iskra na razstavi Sodobne elektronike

Za letošnje jubilejno, dvajseto razstavo Sodobne elektronike se je naša Iskra posebno skrbno pripravila, čeprav sodeluje na vseh pomembnejših razstavah ali velesejmih v Evropi in je za to dejavnost zelo izkušena.

Razlogov za njeno posebno skrb je več, morda najpomembnejši pa je ta, da je Iskra pravzaprav ustanoviteljica te specializirane razstave in je zato čutila še dodatno obveznost glede na njen mednarodni poslovni ugled.

Pred dvajsetimi leti so se namreč dogovorila kranjska Iskra, Institut za elektrozveze, Telekomunikacije TELA in še nekatera druga manjša podjetja, danes zvečite združena v Iskri, da prikažejo jugoslovanski javnosti svoje tehniške dosežke. V telovadni dvorani na Taboru so prikazala izbrane eksponate: elektromehanske naprave, elektronske elemente, instrumente in posebne avtomatizirane stroje, ki so bili tako rekoč podlaga za start elektronske industrije.

Če se danes le bežno ozremo na to prvo razstavo in naslednje, ki so bile nato vsako leto na Gospodarskem razstavišču, potem moramo priznati, da je bil splošen tehniški napredek v teh letih naravnost gigantski. Brez sleherne tradicije, brez znanstvene podpore in zanemarjujoč pri tem čisto svoje lastne materialne koristi je nekaj strokovnjakov iz bivših partizanskih delavnic organiziralo razvojno dejavnost v majhnih laboratorijih, kjer se je rojevala v naslednjih letih današnja sodobna elektronika.

Z združitvijo znanstvenih, razvojnih in proizvodnih kapacitet ter finančnih zmogljivosti vseh pomembnejših slovenskih podjetij elektromehanske in elektronske industrije

je Iskra v naslednjih letih hitro napredovala. Opustila je zastarel sistem avtarkije in na široko odprla vrata poslovnemu sodelovanju, mednarodni delitvi dela in na sploh znanstvenemu dogovarjanju ter kooperacijam. Z dvajsetimi tovarnami, ki zaposlujejo skupno 23.300 delavcev, letno proizvodnjo 3,3 milijard N din in izvozom 43 milijonov dolarjev je stopila v vrsto svetovnih proizvajalcev in si pridobila zaradi vestnega poslovanja in solidne kvalitete izdelkov mednarodni ugled.

Letošnja stojnica Iskre na Gospodarskem razstavišču je v hali B, na prostoru 576 kvadratnih metrov. Sejmarji podjetja so načrtovali in postavili zaprti tip razstave, razdeljen po posameznih panogah proizvodnega programa Iskre. Poglavitni poudarek celotnega sejmskega nastopa so namenili elektroni in telefoniji, medtem ko je bil na zagrebškem jesenskem velesejmu poudarek na proizvodnem programu, namenjen za elektrogospodarstvo.

Osrednji prikaz je nova moderna elektronska centrala Metaconta 10 C, ki jo izdeluje Iskra v novi tovarni na Laborah v Kranju, po licenci belgijske firme BTM (Bell Telephone Manufacturing Company). Centrala sicer ni v pogonu, vendar obiskovalci razstave lahko dobijo vpogled v vse bistvene sestavine te centrale, ki že uporablja polprevodniško tehniko in pomnilnike. Strokovnjaki PTT pa si bodo lahko ogledali to centralo v moščanski pošti, kjer jo prav sedaj postavljajo in bo predvidoma že v pogonu ob koncu letošnjega leta.

Panogo elektronske telefonije oz. telefonije nasploh dopolnjujejo novi telefonski aparati, od tega ATA 40 s številčnikom in tastaturo, kombi-

niran telefonski aparat IKTA 30 K, hišna telefonska naprava VILISTA, centrala PABX 300 C s kapaciteto 24 zunanjih in 200 notranjih priključkov, telegrafska in telefonska stojala, sprejemno-oddajni postaji RT 20 TC 100 in UKM 8 (slednja za PTT zveze), nadalje naprava za usmerjene zveze RRS 2 FM 400 in telefonski usmerilnik.

S področja merilne tehnike si obiskovalci lahko ogledajo: univerzalne instrumente UNIMER 1 in 3, DIGIMER s priborom, MOTOMER, novi RC generator, prenosni PM meter, plinski laser, novi EL-voltmeter, signalgenerator MA 3134, demonstracijski osciloskopa MA 4003, diodni voltmeter MA 3134, uporovni zbiralnik MA 2203 in instrumente za vgradnjo.

Od elektromehanskih elementov so razstavljeni baka in mikrostopni kontaktorji; s področja termoregulacije pa ISKRAMAT — termoregulator in temperaturni merilnik TS 6 A.

Panoga avtomatike je glede na širino proizvodnega programa Iskre sorazmerno skromna. Izbrani so bili regulatorji elektromotorjev, indikatorji pozicij, releji, ojačevalna naprava in naprava SIMATIK.

Zaradi majhnih dimenzij in veliki količini proizvodnje elektronskih elementov, s katerimi dosega Iskra v tujini velike poslovne uspehe in ugled, so razstavljeni skoraj vsi ti za elektroni pomembni sestavni deli: upori UPM in termistorji, oglenoplastni in žični potenciometri, koluti, keramični kondenzatorji, feritna jedra in navite komponente EOM in L elementi, oksidni in metalni magneti, folijski kondenzatorji, telefonski kondenzatorji in RC členi, avtomobilski kondenzatorji, elektroliti, kapacitivne, preklopne, planarne in VN diode, močnostne in germanijeve diode, tiristorji, triaki in plinski vžigalniki, elektronski svetlobni regulatorji, kolekcija lončastih kondenzatorjev itd.

Iz svoje lastne proizvodnje je prikazal Zavod za avtomatizacijo 100-kanalno UKV napravo, merilnik reakcijskega časa MA 3960, izmenične in enosmerne filtre, elemente za odpravo RFM motenj, C-jedra, razne kondenzatorje, upore, preklopne, potenciometre, distančno lepilo, telekomandno aparaturo ET 6 in faksimile aparaturo.

Posebna organizacija ISKRA Commerce, ki se ukvarja s konsignacijo oz. zastopništvom tujih firm — Iskra Standard — je razstavila: mali display ali terminal od Control Data, teleprinter firme SEL, okenko klima napravo, hladilno skrinjo, matične električne ure Solari, HI-FI naprave, prenosni tranzistor — tuning, stereo kasetni rekorder, nekatere merilne instrumente firme Goertz, avtomat za mrzle in tople napitke, Interfon itd.

Najbolj skromen je prikaz izdelkov splošne rabe, ker je ISKRA te izdelke že predstavila letos na spomladanskem zagrebškem velesejmu. Kljub temu si bodo obiskovalci lahko ogledali serijo črno-belih in barvnih televizorjev s programom.

Glede na to, da obsega Iskrin proizvodni program nekaj tisoč izdelkov, je celotna razstava pravzaprav le skromni prerez njene proizvodnje. Posameznim obiskovalcem in zlasti strokovnjakom pa so za to na voljo Iskrini specialisti, ki vsak s svojega področja posredujejo vse informacije s tehnične in prodajne plati, na razpolago pa so tudi prospekti in drug informacijski material za posamezne izdelke ali panoge izdelkov. Marjan Kralj

Gostje med slavnostnim programom ob otvoritvi 20. mednarodnega sejma »Sodobna elektronika 73« v Festivalni dvorani.

ISKRA nudi svojim štipendistom lepe možnosti za študij in jim po končanem študiju zagotavlja zanimivo zaposlitev. Računa na resne mlade ljudi, ki jim bo štipendija dobrodošla pomoč pri študiju.

ISKRA je zanimiva za vas in vi ste zanimivi za Iskro. Vabimo vas na neobvezen pogovor v Referat za štipendije Organizacijsko-kadrovskega področja Strokovnih služb ZP ISKRA, Ljubljana, Trg prekomorskih brigad 1/VI in pogovorili se bomo za trajnejše sodelovanje.

Iskra-Gospodinjski aparati Škofja Loka

Kljub težavam zadovoljiv uspeh

Razgovor z direktorjem tovarne gospodinjskih aparatov Škofja Loka Reteče — Ljubomirom Slavkovičem.

Kaj bi rekli o poslovnem uspehu v letošnjem letu?

Da je zadovoljiv, saj smo kljub stanju na tržišču in težavam v lastni hiši, Iskrini mislim, uspeli povečati storilnost in obseg poslovanja brez povečanja števila zaposlenih. Povečali smo tudi osebni dohodek zaposlenih tako, da znaša poprečje zadnjega mesečnega osebnega dohodka 1.760.— din na zaposlenega, poprečje osebnega dohodka neposrednih proizvodnih delavcev pa je 1.430.— din.

Kaj ste mislili s težavami v »lastni hiši«?

Glede na naš asortiment izdelkov je nujna akumulacija zalog za izdelke sezonskega značaja, ker bi sicer v času največjega povpraševanja po posameznih izdelkih, velja predvsem za grelne naprave, ne mogli izdelati zadostnih količin in tako zadovoljiti potreb tržišča. Posledica tega je problem skladiščenja in skladiščnih prostorov za take zaloge, ker so naše možnosti in kot kaže praksa, tudi možnosti IC na tem področju zelo omejene.

Druga težava pa je v prekrivanju proizvodnih programov in konkurence na področju gospodinjskih aparatov znotraj Iskre. Tega pojava ne nameravam na tem mestu široko komentirati, mislim pa, da je nujno v najkrajšem času situacijo razčistiti in urediti.

In druge težave v zvezi s poslovanjem?

Seveda so še težave zlasti pri zagotavljanju potrebnih obratnih sredstev za povečan obseg poslovanja in pri uvoznih poslih zaradi pomanjkanja likvidnih dinarskih sredstev za uvoz.

Kako pa je z izvozom?

Obseg izvoza je v letošnjem letu nekoliko manjši kot je bil v preteklem letu in ni naraščal tako, kot se je povečeval obseg proizvodnje. Krivdo za to nosi naraščanje cen surovin in repromateriala in ne nazadnje dispariteta med bonifikacijami pri izvozu in carinskimi davki za uvoženo blago.

Kako je z uveljavljanjem ustavnih dopolnil?

Osvajanje le-teh je v pripravi. Že s 1. 1. 1973 se je celotna tovarna organizirala kot ena TOZD.

Kaj menite o predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju delovnih organizacij v Združenem podjetju ISKRA in urejanju medsebojnih odnosov?

Konkretno pripombe na posamezno določila bomo poslali sekretariatu Združenega podjetja Iskra, zato bi v odgovor povedal samo to, da se mi zdijo posamezna določila o bistvenih stvareh preveč načelna in splošna, druga pa so obdelana do podrobnosti. A. K.

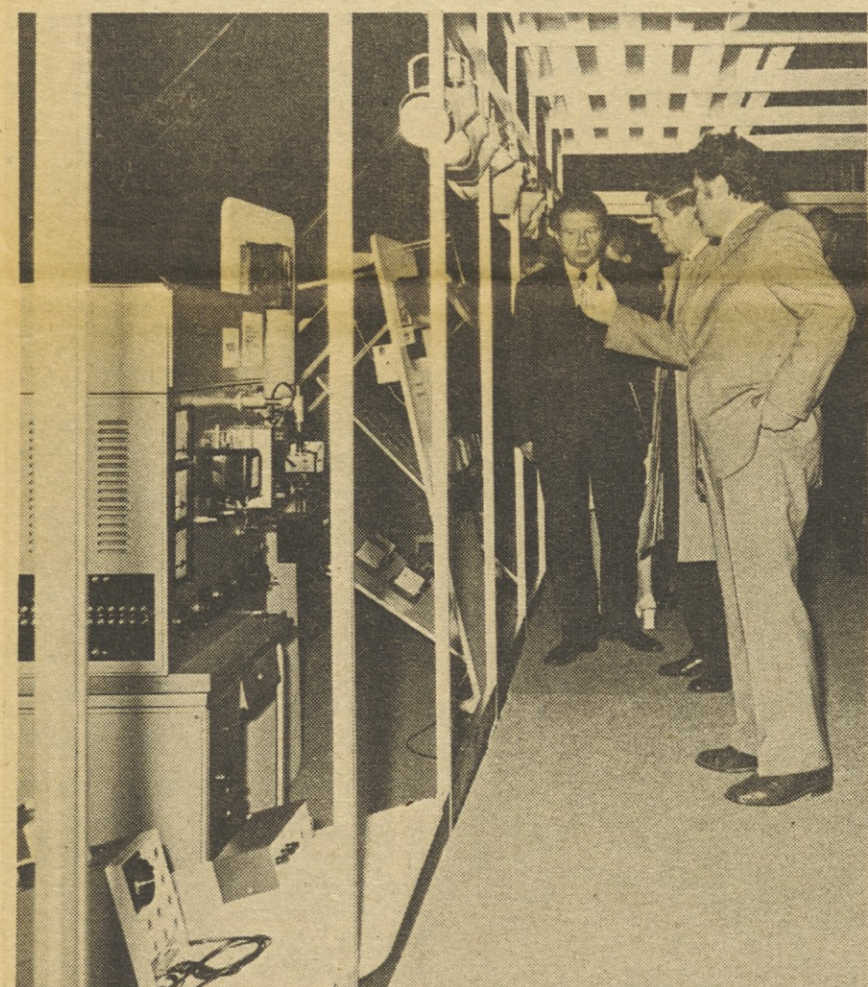
Rekordna udeležba razstavljalcev

(Nadaljevanje s 1. strani)

njeni odprtosti in široki aktivnosti vključenosti v mednarodno delitev dela. Prav tako je potrebna odločna usmeritev na sodelovanje z deželami v razvoju.

Svoj govor je dr. Vratuša zaključil takole: »Dovolite, da čestitam organizatorju in razstavljalcem za to zares pomembno prireditev, ki prikazuje impozantne dosežke domače in tuje industrije ter znanosti na področju elektronike, telekomunikacij, avtomatizacije in nuklearne tehnike. To so glavni nosilci sodobne tehnološke revolucije in osnovni sodobni materialni dejavniki razvoja proizvajalnih sil.«

S temi besedami je podpredsednik ZIS dr. Anton Vratuša odprl letošnjo razstavo in se nato skupno z gosti napotil na ogled razstavljenih eksponatov. Ob 20. jubilejnem sejmu elektronike je glavni direktor GR Leopold Krese izročil priznanja za vztrajno sodelovanje 15 delavcem GR in priznanja nekaterim tujim in domačim podjetjem za sodelovanje na dosedanjih sejmi elektronike.

Podpredsednik zveznega izvršnega sveta dr. Anton Vratuša si je po otvoritvenem govoru v spremstvu Hermana Vidmarja in Simona Primožiča ogledal razstavni prostor Iskre.

Po proslavi v Starih žagah

Obdobje od septembra 1941 do marca 1943

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

brez veljavne propustnice se ni smel nihče oddaljiti od enote, uvedena je bila cenzura. Za svojega namestnika je določil Ludvika, Rudi je odgovarjal za mehanično delavnico, Jože pa za javko, polnilnico akumulatorjev in električno centralo ali jakotno omrežje. Vsa naročila, tako zunanja kot med delavnicami, so morala prek vodje 99d, ki je razporejal delo. Pojavljali so se vedno novi problemi, ki jih je bilo treba sproti reševati. Tako je začelo zmanjkovati vode za kuhanje. Uporabljali so kapnico in izpraznili že vse bližnje vodnjake. Pa se je nekdo spomnil, da bi črpali vodo iz potoka v dolini v neki vodnjak sredi pobočja iz tega pa potem do kuhinje. Očistili so vodnjak, pripeljali ročno gasilsko brizgalko, napeljali cevi in začeli črpati. Vkljub velikemu naporu in vztrajnosti

so spravili vodo le do pol poti k vmesnemu vodnjaku, potem pa je razgnalo cev in poskusa je bilo konec. Z obljubljenim motorno brizgalko tudi ni bilo nič, ker je sploh niso dobili in tako jim ni preostalo drugega, kot da popravijo žlebove in se priporočijo vremenoslovcem za čim več deževnih dni, obenem pa uvedejo še strožje varčevanje z vodo.

Pa so bile še druge, lahko bi rekli diplomatske dolžnosti, kot npr. določitev meje med 99d in puškari. Lepega dne je namreč Dušan opazil, da je streha na hiši, kjer so imeli glavni bunker, napol razkrita. Pri priči je uganil, da so jo sosedje, puškari, preprosto pokurili. Seveda les je bil suh, pri roki, zakaj neki bi se potem mučili s podiranjem dreves, žaganjem in zamudnim prevozom! Takoj je stopil do njihovega vodje Gustna. Skupaj sta določila mejo interesnih sfer, ne sicer za zeleno mizo, ampak kar na terenu od zidance do zidance. Pravičito sta si jih razdelila in jih označila — ta je naša ta pa vaša — kar je pomenilo, da te lahko uporabljajo (razdirajo) radiotehniki, one pa puškari. Svečanega kosila po protokolu sicer ni bilo, sporazuma pa so se kljub temu zvesto držali.

Potem se je bilo treba tudi dogovoriti s terenskimi odborom v Opčicah, katere pašnike lahko uporabljajo za svojega konja, čeprav je bila vsa zemlja brez lastnikov. In če je intendant na ta ali oni način izgubil konja in voz, je spet moral poseči vmes vodja 99d. Tudi s prehrano je bilo vedno težje. Včasih jim je pomagala tudi partizanska iznajdljivost. Tako so npr. prodali dva mlinska kamna mlinarju s Krupe za tristo kilogramov moke, za nameček pa so mu še popravili aparat. Kruha pa je vseeno največkrat primanjkovalo, ker so uporabljali moko v kuhinji za močnik, žgance in podobno. Tudi skrb za varnost je terjala precej časa. Vsak dan je bilo treba razposlati patrulje na kolesih in peš v različne smeri, zbirati podatke o sovražnikovih premikih in temu primerno pravočasno ukrepati. Vedeti je treba, da je bila 99d delovna in ne borbena skupina, da so bili dolgo zelo slabo oboroženi, saj niti pušk niso imeli vsi. Tisti, ki so prihajali v delavnice iz brigad in tečajev, so bili največkrat neoboroženi in šele jeseni 1944 se je to stanje bistveno izboljšalo.

Kljub tem stranskim opravkom — ali pa glavnim — ki jih je terjalo vodenje 99d, je Dušan posvečal še vedno velik del svojega časa delu v radiodelavnici, kjer so tisti čas izdelovali aparate H-III, H-IV in H-V oziroma I, in en večji oddajnik.

V maju 1944 je štela skupina 99d že prek 50 članov. Od tega jih je delalo v radiodelavnici 6 do 8, v finomehanični 5 do 6, v montažni 3 do 4, ključavničarski in kleparski 3 do 4, mizarški 2 do 3, potem je bilo še nekaj tesarjev, zidarjev, skladiščnik, stražarji, indendant in

precejšnja skupina za priložnostna dela, kot so: nabavljanje hrane, sekanje drv, nošnja aparatov iz javke, kuhanje, pranje, postavljanje anten itd.

Spričo naraščajočega števila ljudi so postajali prostori v Novi gori vse bolj tesni, nerodno pa je bilo tudi to, da je bilo treba vse aparate, ki so prihajali v popravilo, znositi na ramah v delavnico, kamor zaradi konspiracije drugi niso smeli. Tako se je v aprilu porodila misel, da bi se preselili na drugo mesto, kjer bi ti problemi odpadli. V ta namen sta si Dušan in Peter ogledala žago in mlin v Črmošnjicah, ob izviru Divjega potoka. Tam je bilo na voljo več razmeroma velikih poslopij, ki pa bi jih bilo treba popraviti in primerno opremiti z delovnimi mizami in policami, predvsem pa poskrbeti za električno energijo. Skrb za ureditev poslopij in električne centrale je bila poverjena Ludviku, delo se je raztegnilo na več mesecev.

V tem obdobju so postopoma zapustili radiodelavnice vsi tisti, ki so prišli iz Ljubljane in jo ustanovili. Kot prvi je februarja odšel na Pimorsko Grega Cerkenik, konec marca je zapustil enoto njen prvi vodja Ivan Gruden-Peter, maja je odšla v Ljubljano Jelka Tom-Lasič, nato je zapustil radiodelavnico in odšel v Vrhovni štab v Bosno njen prvi vodja in drugi vodja 99d Dušan Lasič, junija je bil premeščen v ofisersko šolo Pavle Tepina, kmalu za njim pa je odšel iz delavnice še Viktor Bradač. Tako je od te prve skupine, ki je delavnico osnovala in ji v teh prvih mesecih dela dala tudi solidne temelje za bodoči razvoj, ostal le še Rudi Petkovšek, vodja finomehanične delavnice.

Gotovo je, da je bilo najpomembnejše delo partizanskih radiodelavnic, izdelava lastnih radijskih postaj H-II, H-III in H-V (I), čeprav niso bile najbolj popolne, saj so imele svoje napake zaradi pomanjkanja primerne materiala pa tudi konstruktorji niso bili dovolj izkušeni. Kljub temu so odigrale veliko vlogo. Pomagale so ustvariti in vzdrževati brezžične zveze med vojaškimi enotami v času, ko so bile te potrebe zelo velike. Na drugi strani pa so pokazale zaveznikom in članom njihovih misij pri nas, da partizanski vojski niso dovolj samo obleke, razstrelivo in orožje, da hoče imeti tudi sodobne zveze in da jih zna sama ustvariti, če ji oni ne morejo pomagati. In prav te partizanske sprejemnooddajne postaje so preblele led v tem smislu, da so zavezniki pričeli pošiljati poleg drugega tudi vojaške radijske postaje in potrebne pripomočke ter material za delavnice, ki so te postaje potem vzdrževale.

Obdobje od marca 1943 do junija 1944

Tretje obdobje dela radiodelavnic se bistveno razlikuje od prvih dveh in obsega čas od junija 1944 do maja 1945.

Novi vodja 99d je po Lasičevem odhodu postl Ludvik Kremžar, vodja radiodelavnice pa Stane Vrščaj. Delo na H-IV in H-V (I) se je iztekalo, zavezniki so začeli pošiljati partiza-

Trije racionalizatorji tovarne elektronskih instrumentov v Horjulu: Marjan Vračko, Brane Gorjup in Andrej Pajnič.

Iskra-Elektronika Horjul

Racionalizatorska dejavnost

Kdo ve zakaj, vendar v našem listu je poredko zasledimo kak zapis o racionalizatorjih in njihovih prispevkih za boljšo in cenejšo proizvodnjo. Res morda, da je bila ta dejavnost nekoč bolj živahna, prav gotovo pa ni res, da je v tovarnah ZP ne bi bilo. To pot smo za racionalizatorji povprašali v naši horjulski tovarni in nismo ostali praznih rok.

Komisija za izume in tehnične izboljšave v tovarni elektronskih instrumentov v Horjulu je v letošnjem letu najprej obravnavala predlog skupine rezalcev Janka Sečnika, Staneta Petrovčiča in Silva Krvine za prihranek pri rezanju jeklene pločevine. Po njihovem predlogu je nastal prihranek, oz. čista gospodarska korist za tovarno v višini 12.206 dinarjev in zato jim je poslovni odbor tovarne na predlog komisije odobril izplačilo skupno nagrado v znesku 1.248 dinarjev.

Nadalje je komisija razpravljala o predlogu tehnične izboljšave Braneta Gorjupa. Avtor je predlagal izboljšavo na pripravi or. 6154 za čiščenje čelne strani telesa upora

UDL 204 in UDL 304. Izračun je pokazal, da bo tovarna imela 50.987 dinarjev čiste gospodarske koristi, zato je poslovni odbor odobril izplačilo nagrade Branetu Gorjupu v višini 4.618 dinarjev.

Sodelavca v tehnološki pripravi dela Andrej Pajnič in Marjan Vračko sta predlagala predelavo varilnega avtomata EP-41, po kateri ga je mogoče uporabljati za točkasto in šivno varjenje. Po njunem predlogu so odpadli stroški za nabavo posebnega programatorja. Tako je njuna tehnična izboljšava prinesla tovarni 29.000 dinarjev čiste gospodarske koristi, prejela pa sta 1.812 in 498 dinarjev, medtem ko sta za predelavo varilnega avtomata porabila komaj za 50 dinarjev materiala.

Končno je komisija za izume in tehnične izboljšave obravnavala še predlog sodelavcev v galvaniki Cenke Sedej in Janka Potrebuješa za pasiviranje čelnih plošč za preklonike. Čista gospodarska korist tovarne po tem predlogu znaša 17.200 dinarjev, zato sta avtorja Cenka Sedej in Janko Potrebuješ prejela nagrado v višini 799 din.

Fakulteta za elektrotehniko
Univerza v Ljubljani
Ljubljana, Tržaška 25

Obvestilo

Izpitni roki iz predmeta Matematika na izrednem višješolskem studiju za člane ZP Iskra so naslednji:

Matematika 1. del:

19. 11. 1973 ob 16. uri (samo za slušatelje v Novem mestu, zadnji rok)

Matematika 2. del:

19. 11. 1973 ob 16. uri

14. 1. 1974 ob 16. uri (zadnji rok za slušatelje v Ljubljani)

27. 5. 1974 ob 16. uri (zadnji rok za slušatelje v Novem mestu).

Prijavnice oddajte tri dni pred rokom v Študentski pisarni Fakultete za elektrotehniko.

Kandidati naj se zberejo ob uri izpita v avli Fakultete za elektrotehniko v Ljubljani.

Opozarjamo slušatelje, da poteče rok za polaganje izpitov tudi naslednjim predmetom:

za letnik v Ljubljani

15. 2. 1974: Fizika in Tehnologija

30. 6. 1974: Osnove elektrotehnike in Osnove programiranja.

Rok za izpite Matematika 1. del, Elektrotehniško risanje ter Standardizacija in tipizacija je že potekel.

za letnik v Novem mestu:

1. 12. 1974: Elektrotehniško risanje

15. 2. 1974: Standardizacija in tipizacija

30. 6. 1974: Fizika in Tehnologija

IZ DRUGIH ČASOPISOV

Srečanje v Iskra Commerce

Iz revije »Signali«, ki jo izdaja PTT v Ljubljani, smo povzeli članek, ki opisuje razgovor z direktorjem IC Tonetom Stipaničem in je zanimiv tudi za naše bralce.

»Kako gledate na PTT?«

»PTT podjetja so vsekakor med našimi največjimi odjemalci, lahko bi rekel med najpomembnejšimi. Delo s PTT je razmeroma lahko, saj svoje potrebe zajemate s planom, tako se vam je moč prilagoditi. S tem ne mislim reči, da niste tehnično

in količinsko zahtevni, dejstvo je, da prav za PTT največ delamo in proizvajamo. Kranj je praktično veči del zavzet s proizvodnjo tt naprav.«

»Delate samo za domačo

PTT?«

»Ne, prodrli smo tudi zunaj meja naše države. V promet gredo zlasti telefoni vseh vrst in naročniške avtomatske telefonske naprave, hišne centrale, sekretarske naprave in podobno.«

»So poslovni odnosi med PTT in vami že ustaljeni?«

»V nekem smislu so, toda to ne pomeni, da jih ne nameravamo spopolnjevati. Bilo bi dobro, če bi pripravili sporazum med PTT podjetji in nami, industrijo, ter z njim zajeli potrebe in cene. Gre za višjo obliko, ki bi varovala in pomagala obema partnerjema. Tako bi lahko uvedli drseče cene, v katerih bi zajeli vse tisto, kar lahko vpliva na cene. Industrija bi morala podpreti PTT, da bi prišli do tega čimprej. No, na tem že delamo na nivoju SJPTT.«

»Če se že pomenkujeva o sodelovanju, pa še nekaj besed o dobavah. Znano je, da nas pogosto prizadenejo kasnitve. Kaj to pomeni, ni treba posebej pojasnjevati. Na glavo postavljeni so vsi načrti. Ena zamuda potegne za seboj celo vrsto posledic.«

»Razumem vaše nelagodje, povedati pa moram, da so odlogi dostikrat nujni.«

»Je Iskra kaj ukrenila, da bi zadostila vedno večjim zahtevam kupcev?«

»Je! Na Laborah v Kranju je nova tovarna, kjer bo tekla proizvodnja elektronskih avtomatskih telefonskih central.«

»So še kake druge možnosti za izboljšanje poslovnega sodelovanja?«

»Prav gotovo je naša največja želja, da bi bili odnosi čim boljši. Želel bi, da bi ustanovili službo za spremljanje instaliranih kapacitet. To bi naj bila nekaka aktivna, znanstvena kontrola. Spremljala bi dogajanje, obravnavala in raziskovala vzroke in posledice ter seveda ustrezno ukrepala. Sedaj, ko začnemo uvajati EATC, je ta želja, ta potreba še zlasti živa.«

Vladimir Kenda

Nenadoma nas je zapustil naš delovni tovariš Vladimir KENDA, pravni referent v Iskri Elektromehaniki. V Iskri je bil zaposlen 12 let, prej pa je opravljal delovne dolžnosti v upravi javne varnosti in javnem tožilstvu.

Kljub želji po življenju ni mogel premagati zahrbtnih bolezni, ki ga je spremljala dalj časa in je umrl, star komaj 48 let, čeprav bi lahko s svojim delom storil še mnogo koristnega.

Vlado Kenda je bil dober tovariš, nikdar ni poznal slabe volje, v vseh zadevah je bil optimist in kot takega ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Sodelavci

Iskra-Sprejemniki

V Sežani delovodska šola za elektro stroko

Ker letos Iskra — »Sprejemniki« v Sežani zaradi manjšega števila prijav ni odprla novega oddelka za RTV mehaniko, se je odločila za delovodsko šolo za elektro stroko. Organizacijo je poverila sežanski Delavski univerzi, kjer se je iz raznih podjetij prijavilo 48 kandidatov. Iz Iskrine tovarne »Sprejemniki« so prijavi 4 za šibki in 12 za jaki tok; vsi izpolnjujejo predpisane pogoje: triletna poklicna šola elektro stroke (predvsem RTV mehaniki) ter triletna praksa. Da bodo stroški nižji, bodo pripomogli ostali, »zunanji« kandidati. Predavatelji bodo po možnosti iz Sežane ali bližnje okolice, po potrebi pa tudi iz Postojne, Nove Gorice ali celo Ljubljane.

Nastalo je vprašanje, kam po končani šoli s tolikimi absolventi. V naši tovarni ne bo problema, saj so vsi kandidati na takih delovnih mestih, da bi po sistematizaciji že sedaj morali tako šolo imeti in bodo s tem le izpolnili zahtevane pogoje. Seveda bo tovarna vezala kandidate s posebno pogodbo na določeno dobo dela, sicer ji bodo morali vrniti finančno pomoč.

Cafl

DOPISUJTE V ISKRO

Iskra-Elektromehanika Kranj

Razprave o osnutkih ustav

Program ustavne razprave je bil organiziran v naslednjih etapah:

1. Seznanjanje delavcev z osnutki ustav

Delavci so bili opozorjeni na osnutke ustav, ki so izšli v dnevnem časopisju. Uprava podjetja je naročila nekaj sto izvodov ustav, ki so bili razdeljeni po TOZD.

2. Usposabljanje delavcev za razlago osnutka ustave

Za razlago osnutka ustave je bil formiran poseben aktiv delavcev, ki so ga sestavljali delavci na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih in člani vodstev družbeno političnih organizacij in organov upravljanja. Člani aktiva so se seznanili z osnutki ustav individualno, dodatno pa še na zboru političnega aktiva občine.

3. Razlaga osnutka ustav in statuta občine Kranj

Za politični aktiv podjetja, člane organov upravljanja in TOZD je bilo organizirano posebno predavanje o osnutkih ustav in statutu občine Kranj. Na predavanju je bilo prisotnih okrog 600 delavcev. Predaval je dr. Ivan Kristan, docent pravne fakultete in član ustavne komisije SRS in Slavko Zalokar, predsednik skupščine občine Kranj. Po uvodnem referatu je bila organizirana razprava. Predavatelja sta odgovarjala na razna vprašanja. Zbrane so bile prve pripombe in predlogi k osnutkom ustav in občinskemu statutu.

4. Organiziranje razprav na zbore delavcev

Za delavce tovarne je bila organizirana ustavna razprava na zbore delavcev, ki je bila v petek, 21. septembra 1973. Ustavo so tolmačili člani tovarniškega aktiva, ki so tudi odgovarjali na vprašanja in zbirali pripombe in predloge k ustavnim osnutkom. Na zboreh je bil obravnavan tudi predlog samoupravnega sporazuma o združevanju delovnih organizacij v združeno podjetje Iskra in urejanju medsebojnih odnosov ter dana informacija o statutu občine.

5. Organiziranje ostalih razprav

Za razpravo o osnutkih ustav in samoupravnega sporazuma bodo dodatno organizirane posebne razprave z vodstvi posameznih družbenopolitičnih organizacij o vsebini, ki zadeva predvsem njihove člane (aktiv delavcev članov ZK, mladina, udeleženci NOB idr.)

6. Zbiranje predlogov in pripomb

V teku razprave je bila dana posebna pozornost vsem pripombam in predlogom, ki so bili podani k ustavnim osnutkom in samoupravnemu sporazumu. Pri pripombah in predlogih se ni gledalo na formalno pravilnost predloga, ampak se je zabele-

žila predvsem vsebina. Konkretni predlogi so se oblikovali skupno.

N. Pavlin

ISKRA-Tovarna
električnih merilnih
instrumentov, OTOČE
raz gl a š a

prosto delovno mesto

VODJA SLUŽBE
KONTROLE KVALITETE

Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:

1. visoka ali višja šolska izobrazba elektro ali strojne smeri;
2. 4 leta ustrezne prakse z visoko strokovno izobrazbo ali 6 let prakse z višjo strokovno izobrazbo;
3. aktivno znanje nemškega jezika.

Osební dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Rok za prijavo je 15 dni po objavi tega razglašja.

Kandidati morajo prijave s predloženimi dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev predložiti na naslov: ISKRA-Tovarna električnih merilnih instrumentov, OTOČE, v ZP Iskra Kranj, 64244 Podnart

nom svoje radiotelegrafske postaje, delavnica pa se je preusmerila predvsem na vzdrževanje in popravila teh postaj in najrazličnejših drugih aparatov, potreb, da bi sestavljali nove aparate pa ni bilo več. Na drugi strani pa se je področje njenega dela zelo razširilo in vse kar je količkar spominjalo na elektriko ali mehaniko, je našlo pot v 99d, čeprav ni imelo zveze z radiotehniko. Tako so npr. naročili nekaj tisoč piščalk za operativne enote vojske. Vodja delavnice Ludvik se tega naročila ni posebno razveselil, saj ni imel ne pločevine, ne orodja, sploh nič, kar bi za to delo potrebovali. Toda oficirji niso popustili, govorili so, da bodo izgubili ves komandni kader, če ne bodo dobili piščalk. Zato, ker se morajo komandirji izpostavljati in na vse grlo kričati povelja, medtem ko se nemški komandanti lahko skrivajo in samo zabrljgajo, pa jih vsi slišijo. In tako so se morali lotiti tudi tega dela. Ker so bile vse pločevinaste strehe v bližnji in daljni okolici že razkrite, je bilo treba najti drug vir materiala. Vzeli so vrčce in se napotili v obljubljeni dežel — v Belo krajino. Tam so se nekaj dni okoli zavezniških misij, pobirali konzervne škatle (za prazne) in se z materialom vrnili v delavnice. Iznajdljivi finomehaniki in ključavničarji so nato izdelali štanco iz stare tračnice, potem pa so naštančali, ukirili in zalotali dele v piščalke. Manjkale so le še kroglice. Pa se je nekdo spomnil na češnjeve pečke, natresene križem po Novi gori še od takrat, ko so v visokih krošnjah zobali sladke češnje in merili s pečkami na glave obrabce v spodnjih vejah. Tako so uspešno rešili tudi vprašanje kroglic. Nekateri zlobni jeziki so sicer trdili, da pečke

niso higiensko neoporečne, češ da so sumljivega izvora, dokazati pa svojih trditev niso mogli. Dež in sonce sta že opravila svoje razkrojevalno in razkuževalno delo in le kdo bi zdaj ugibal, kako so pečke prišle na tla, posebno če pomislimo, da so pripomogle k modernejšemu vojskovanju.

Ena zahtevnejših nalog iz tega obdobja je bila izdelava varilnega transformatorja, ki naj bi delal na enofazni tok črnomalske centrale na lokomotivo. Dela se je lotil Milan Železnik. V ta namen je uporabil star prežgan trifazni transformator in preračunal malo po spominu (tedaj je bil še svež), malo po občutku novo navjete.

Izdelek je bil kar dober, če mu ne zamerimo, da je požiral skoraj vso moč, kolikor jo je centrala premogla, kar ni čudno, saj je bilo jedro za predvideni namen mnogo preveliko, čeprav so ga zmanjšali kolikor se je le dalo. Navjete je bilo izdelano iz žice in bakrenih profilov, ki so bili že na prvotnem transformatorju. Dela je bilo s tem sila veliko, pripravi zanj pa razen nakovala in kladiva — nobenih. Pri tem delu so se poleg Milana potili še Marjan Treven, Porenta Tine in Janez Rožmanc. Ludvikova dodatna velika skrb pa je bila ureditev novih prostorov za delavnice in tej je posvetil večino svojega časa. Kraj, kamor naj bi se preselili, so izbrali že spomladi in sicer v mali, zaprti dolini na robu Črmošnjic, ki je bila nekoliko odmaknjena od glavne ceste in nenaseljena. Od potoku sta bili dve žagi in mlin, poleg pa so ostale prostorne hiše. Kmalu so že pričeli voziti tja pesek, apno, les, cevi za napeljavlo vode na mlinsko kolo in razno opremo,

vendar je delo počasi napredovalo. Primanjkovalo je lesa, zamudno pa je bilo tudi polaganje cevi in zajetje potrebne količine vode za centralo. Šele sredi poletja so bila dela končana. Postavljena je bila električna centrala ter obnovljena in opremljena tri poslopja.

V prostorni hiši pri izviru je bila v visokem pritličju urejena velika radiodelavnica, v spodnjih prostorih pa elektrotehnična. V isti stavbi so bili tudi upravni prostori in priročno skladišče materiala. Poleg hiše je stala žaga z velikim mlinskim kolesom, premera 6 m; uporabili so ga za pogon električne centrale. Blizu glavne stavbe je stal velik skedenj z zidanimi pritličnimi prostori, nad njimi pa je bila odprta lesena lopa, pokrita s streho. To so obložili z deskami in tako dobili lepe prostore za finomehanično delavnico. V pritličju, kjer so nekoč prebivali krulčji ščetinarji pa so namestili ključavničarsko in kleparsko delavnico ter kovačnico.

Nekoliko oddaljena od teh dveh stavb je bila hiša sredi doline. Tu so uredili veliko jedilnico poleg že obstoječe kuhinje. V kuhinji je stal velik štedilnik v sredini, kakor je navada v go-6 stilnah. Ni potrebno posebej poudarjati, da je pomenil za kuharja razkošje, če ga je primerjal s tistim v Novi gori; tekoča voda je bila v kuhinji, ostalo je le še neusmiljeno vprašanje, kaj dati v lonec.

Ob hiši je stala prav tako opuščena žaga, sicer nekoliko manjša od tiste pri glavni stavbi; za pogon pa ji je rabila majhna Francisoava turbina s padcem vode kake tri metre. Vse je bilo urejeno: zajetje vode, zbiralnik, prenos gibanja, le vode je vedno primanjkovalo. Zdelo se je, kot

da je bil tedaj, ko so gradili, dotok vode močnejši od tega, ki je bil njim na razpolago. Treba je bilo čakati, da se je voda natekla, vendar je je, bilo za mizarско delavnico, ki je bila organizirana v hiši, nekako dovolj.

Še niže, kakih 100 m proti vasi, je ob potoku stala tretja stavba, mlin. V tej so postavili drugo električno centralo za izmenični tok. Rabila naj bi za potrebe radio in elektrodelavnice, če je bil pri delu potreben izmenični tok in da ne bi bilo treba za tak primer posebej skrbeti.

Iz tega kratkega opisa je že razvidno, da so bile delavnice na novi lokaciji, v primeri s staro, kar razkošno urejene, saj je bil za to že skrajni čas. Dela je namreč bilo vedno več; z vseh strani so priganjali, tako da je čas postajal racionalirana vrednota.

Avgusta 1944 so bila vsa gradbena, mizarška, instalacijska in druga dela na adaptiranih poslopih končana in delavnice so se preselile iz Nove gore v Črmošnjice. Samo polnilnica akumulatorev je še ostala nekaj mesecev v Starih žagah. Ob novem letu 1945 pa se je tudi ta preselila. Zanj so pripravili prostor v žagi, kjer so imeli tudi električno centralo. Septembra 1944 je oddel Ludvik na novo delovno mesto in vodstvo 99d je prevzel Milan Železnik, ki je ostal na tem mestu do konca vojne. Ob tej priložnosti je delavnice obiskal načelnik Urban, kar je veljalo tudi za uradno otvoritev delavnice na novi lokaciji.

Po neki reorganizaciji ostalih delavnic je dobila 99d kmalu po preselitvi novo dejavnost. Mehanična delavnica, ki je imela v Starih žagah med cesto in potokom svoje prostore, je

namreč popravljala tudi pisalne stroje za administracijo štaba in vojaških enot.

Ker je v tem času dobila novo veliko proizvodno zadolžitev, izdelovanje ogradij za »partop« in ker je delo na pisalnih strojih prefrino za grobo mehanično delavnico, je morala prevzeti to dejavnost 99d. Z njo je prevzela tudi mehanike, ki so se doslej s tem ukvarjali, Staneta in Jožeta Benčiča. Rudjeva fina mehanika se je s tem povečala, kmalu so morali povečati tudi delavnico, kar so storili tako, da so pregradili preostali prostor na podu. Tako se je finomehanična delavnica zelo povečala.

Poleg popravila in predelave pisalnih strojev, ur, raznih mehanizmov, fotoaparatorov, je izdelovala na zahtevo razne predmete za bolnišnice, vojne enote, kasete za spravljanje dokumentacije in pa seveda vse, kar je mehanskega potrebovala radiodelavnica in elektrodelavnica.

Glavno delo delavnic v tem času je bilo vzdrževanje velikih radiotelegrafskih sprejemno-oddajnih postaj SCR ameriškega izvora, zelo podobnih postajam V-100-A, imenovanih »ruske«, ker so bile dobavljene Rdeči armadi, izdelane pa tam kot SCR postaje, in pa majhnih »bataljonskih« postaj SET 48 angleške izdelave.

(Dalje prihodnjič)

ISKRA 3

Številka 37 — 13. oktobra 1973

Iz sklepov samoupravnih organov

SKLEPI
6. ZASEDANJA
DELAUSKEGA SVETA
DRUŽENEGA PODJETJA
ISKRA Z DNE 28. 9. 1973

Delavski svet združenega podjetja verificira mandat novoizvoljeni članici DS ZP ISKRA v volilni enoti ISKRA — Tovarna baterij ZMAJ Ljubljana tov. Ivici Jazbec.

Delavski svet ZP sprejema poročilo o poslovanju Druženega podjetja ISKRA Kranj v prvem polletju 1973 in k posameznim poglavjem sprejema naslednje sklepe:

I. PROIZVODNJA

DS ZP se strinja z ugotovitvami PO ZP oz. gospodarske komisije in smatra, da je potrebno izdelati z ozirom na rezultate v prvem polletju rebalans plana Tovarne polprevodnikov za leto 1973. Zato naroča Tovarni polprevodnikov in strokovnim službam ZP, da pripravijo poročilo oz. predlog rebalansa do naslednje seje PO ZP in DS ZP.

III. OSEBNI DOHODKI

DS ZP ponovno naroča strokovnim službam ZP, da je gibanje OD po posameznih organizacijah in v ZP potrebno prikazati v poročilu po kvalifikacijskih strukturah ter posebej najnižje in najvišje izplačane osebne dohodke.

DS ZP ugotavlja precejšnje fluktuacijo kadrov med organizacijami ZP ISKRE, kakor tudi izven ISKRE, kot posledico nizkih OD v ZP ISKRA. Zato naroča strokovnim službam ZP, da izdelajo agrumentirano informacijo o problematiki OD v ZP ISKRA in z njo seznanijo družbeno-politične organizacije ISKRE; vodstvo ZP in družbeno-politične organizacije ISKRE pa naj s to informacijo in stališči družbeno-političnih organizacij seznanijo pristojne organe in institucije v republiki.

IV. OBRATNA SREDSTVA

a) DS ZP ugotavlja, da se je stanje z obratnimi sredstvi izboljšalo, zaradi česar se je mnogim organizacijam ZP izboljšala kreditna in investicijska sposobnost.

b) DS ZP opozarja na naraščanje zalag gotovih izdelkov in istočasno ugotavlja tendenco po nadaljnjem naraščanju teh zalag, kar moramo upoštevati pri planiranju proizvodnje za leto 1974.

DS ZP naroča, da se na prihodnji seji poda poročilo glede sanacije zalag in predvidenih ukrepov.

c) Nadalje DS ZP sklene, naj Iskra Commerce na prvi seji PC ZP in DS ZP poda pismeno informacijo, kakšni ukrepi so bili podvzeti z banko glede kreditiranja zalag blaga široke potrošnje.

č) DS ZP ugotavlja izboljšanje stanja terjatev, ki naraščajo v mnogo manjšem odstotku napram porastu proizvodnje, ter da se zmanjšujejo terjatve, starejše nad 90 dni, razen terjatev do inozemskih kupcev, ki so v primerjavi z lanskim letom porasle.

d) DS ZP ponovno ugotavlja nerešeno problematiko v zvezi z dospelostjo terjatev pri Iskra Commerce za posamezne organizacije Iskre, pri čemer meni, da se morajo plačila opravljati po dejanskih obvezah in dospelosti po organizacijah, ob upoštevanju elementa solidarnosti v ISKRI, ki pa mora temeljiti na predhodnem sporazumu oz. dogovoru prizadetih organizacij.

V. NABAVA NA DOMAČEM TRGU in VI. UVOZ

DS ZP ugotavlja, da se v primerjavi z lanskim letom povečuje uvoz repromateriala, in to predvsem s konvertibilnega področja. Uvoz z nekonvertibilnega področja je predvsem iz naslova kooperacijskih poslov z Vzhodno Nemčijo in Poljsko.

DS ZP sicer ugotavlja rahlo upadanje udeležbe ZRN v celokupnem uvozu, vendar je uvoz iz ZRN v absolutnem obsegu porastel.

DS ZP ponovno naroča v največji možni meri preusmeritev uvoza iz ZRN na druga tržišča, predvsem na tista, ki so za nas valutno zanimiva.

VII. PRODAJA NA DOMAČEM TRGU in VIII. IZVOZ

DS ZP ugotavlja določeno stagnacijo prodaje na domačem področju, ki je vzrok povečanja zalag.

Iskrina prodaja v izvoz je še vedno močno nad jugoslovanskim povprečjem; rezultati izvoza v prvem polletju opravljajo prognozo, da bo realiziran izvozni plan za leto 1973, pri čemer ugotavljamo, da delež izvoza v skupni prodaji v primerjavi z lanskim letom narašča.

X. CELOTNI DOHODEK

Ostanek dohodka je v letošnjem polletju mnogo nižji kot je bil po gospodarskem planu predviden. Na

nižji ostanek dohodka so predvsem vplivali povečani stroški v letošnjem letu, povečani OD, povečana amortizacijska stopnja, predvsem pa uvedba nekaterih administrativnih ukrepov, kot so: odpisi za terjatve nad 90 dni, davek na dohodek TOZDov, povečana stopnja stanovanjskega prispevka, ukinitve akontiranja za sklad skupne porabe, povečane dajatve v zvezi s samoupravnimi dogovori po občinah itd. V kolikor bi izvršili izračun vseh teh dajatev, bi ugotovili, da je nivo ostanka dohodka po planu.

DS ZP sprejema predlog PO ZP oziroma gospodarske komisije, da se podvzamejo ukrepi tudi izven ISKRE v smeri razbremenjevanja gospodarstva in v ta namen izdelajo analize dohodka v organizacijah ISKRE, predvsem tistih, ki so na meji rentabilnostnega poslovanja oz. ki so v prvem polletju prikazale izgubo.

DS ZP daje načelni pristaneč za formiranje Biroja proizvajalcev elektronske industrije Jugoslavije, ki ga sestavljajo: ISKRA Kranj, Elektronska industrija Niš, Nikola Tesla Zagreb, Radioindustrija Zagreb, Čajavec Banja Luka in IRET Split.

DS ZP sprejema predlog sporazuma s SEV — multilateralna mednarodna specializacija in kooperacija

ci v proizvodnji sesavnih delov za gospodinske stroje in daje načelno soglasje za naslednje:

— da se verificira Sporazum o multilateralni specializaciji in kooperaciji v proizvodnji sestavnih delov in podsestavov za hladilnike, hladilne skrinje, stroje za pranje perila, električne sesalce in šivalne stroje;

— da se pooblasti generalnega direktorja ZP ISKRA Kranj oz. njegovega pooblaščenca za podpis Sporazuma o multilateralni specializaciji in kooperaciji v proizvodnji sestavnih delov in podsestavov za hladilnike, hladilne skrinje, stroje za pranje perila, električne sesalce in šivalne stroje;

— da se verificira Dogovor o skupnem nastopu nasproti partnerjem članom Stalne delovne grupe za gospodinske aparate in pribor SEVA.

DS ZP sprejema sklep o prenosu še neodplačanega in nedospelega kredita Tovarne polprevodnikov Trbovlje v višini 3.883.342,05 din na Druženo podjetje ISKRA Kranj.

DS ZP imenuje novega v. d. upravnika Počitniške skupnosti ISKRE Janeza Šilca, do sedaj referenta za integracije v programsko-tehničen področju ZP.

V smislu 59. člena statuta ZP ISKRA delavski svet ZP razglasi izid volitev za člana PO ZP v delovni organizaciji ISKRA-EMO Celje tov. Mira Jančigaja, dipl. ing., glavnega direktorja te organizacije.

Iskra-Avtoelektrika Nova Gorica

Prijetno športno srečanje

Tradicionalno je postalo, da balinarski klubi v ZP Iskra, ki si priborijo na ISKRIADI prvo mesto, vabijo v goste finaliste balinarskih klubov.

Zato je balinarski klub Iskrine tovarne avtoelektričnih izdelkov Nova Gorica organiziral prijateljsko tekmovanje balinarjev-finalistov ISKRIADI 1973. V ta namen so se v soboto dopoldne dne 15. septembra 1973 zbrale v športnem parku v Novi Gorici balinarske ekipe:

Avtoelektrika I. Nova Gorica
Avtoelektrika II. Nova Gorica
Radiosprejemniki Sežana
Gospodinski aparati Škofja Loka
Elektronika Horjul

Vreme je bilo dokaj ugodno, balnišče izredno, tekmovalci pa izredno

Še nekaj besed o Dugem otoku

Dugi otok je za Iskro in Iskraše še vedno neodkrita Amerika. Zakaj toliko hvale?

Dugi otok ima čudovito klimo: od marca pa do jeseni je praktično lepo vreme, vendar ne prevroče. Kdor si želi miru, tišine, kdor si želi proč od mestnega hrupa in izpušnih plinov — za tega je Dugi otok kot raj. Čisti zrak, prijetno hladne noči, žaganje čričkov, vroče sonce, toplo morje, prijetno vzdušje, ribe, vino, pogovori v večernem mraku, romantika — vse to doživiš, če to želiš.

Da bi pa obiskovalci kampa v celoti zadovoljni preživeli dopust, mora Počitniška skupnost Iskre, oz. delovni kolektivi Iskre pomagati Počitniški skupnosti odpraviti nekatere pomanjkljivosti, ki še obstajajo. Te je v zadnji številki objavil naš časopis in se z njimi v celoti strinjam. Menim pa, da so pomanjkljivosti deloma objektivne in deloma subjektivne. Niti enih niti drugih pa Počitniška skupnost sama brez pomoči delovnih kolektivov Iskre ni sposobna odpraviti.

Naj jih nekaj naštejemo:

1. Kadrovski problemi obstajajo od angažiranja upravnikov domov, do kuharice, pomožnega in strežnega osebja.
2. Izgradnja domov, oz. kampa Mir, ki obsega
 - funkcionalno ureditev kuhinje
 - nabavo novih šotorov z vsemi pritliklinami
 - nabavo lastnega čolna za prevoz hrane in za rekreacijo
 - ureditev sanitarij ter ustreznih rezervarjev za vodo
 - nabavo avtomatov za cigarete, sladoled, kavo...
 - ureditev objektov in nabavo športnih naprav (odbojka, balinanje, namizni tenis).
3. Organizirati izposojanje šoto-

razpoloženi. Tekmovanje je potekalo v zglednem športnem vzdušju in se je končalo z naslednjimi rezultati:

- I. mesto Avtoelektrika I Nova Gorica
- II. mesto Radiosprejemniki Sežana
- III. mesto Avtoelektrika II. Nova Gorica
- IV. mesto Gospodinski aparati Škofja Loka
- V. mesto Elektronika Horjul

Po tekmovanju so bili razdeljeni lični pokali, nato so se vsi udeleženci odpeljali na kosilo, kjer so si izmenjali svoja mnenja z željo, da bi bilo še več podobnih srečanj. Gostje so si nato ogledali proizvodne prostore tovarne avtoelektričnih izdelkov v Novi Gorici. M. B.

rov, blazin, čolnov, podvodnih mask, plavuti (proti primerni odškodnini).

4. Bolje urediti tudi bife: več izbire pijač ob zmernejših cenah.

5. Nabaviti kozarce, krožnike, jedilni pribor, skodelice itd., da ne bo treba gostom čakati.

Verjetno tovariši pri Počitniški skupnosti poznajo še več pomanjkljivosti, ki jih bo treba odpraviti, o tem bomo še pisali v našem časopisu in govorili na obravnavah zaključnega računa PS za leto 1973 ter pri sprejemanju plana dejavnosti PS za leto 1974.

Če je Kamp Mir letos gostil v eni izmenji prek 160 letovalcev, bi z razširitvijo kuhinje in nabavo novih šotorov ter preureditvijo nekaterih obstoječih, lahko razširil svoje kapacitete na prek 200 nočitev v eni izmeni. To pa bi že bilo nekaj! In tudi sezono (obratovanje) bi lahko premaknili v mesec maj ter podaljšali do oktobra. Le ustrezna predprilava (propaganda) je potrebna.

Ne vem kje leži razlog, da Počitniška skupnost za svoje načrte tako težka pridobi naše kolektive in seveda še težje ustrezna sredstva, ko sem pa prepričan, če bi npr. Kamp Mir uporabljal katera koli naša organizacija, bi bil že zdavnaj urejen. I. S.

ZAHVALA

Ob boleči, nenadni izgubi našega ljubljene, dobrega in skrbnega očeta

MIHAELA JAGODICA

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem CAOP in Merilnih naprav za izrečeno sožalje, darovane vence, cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Hčerki Milica in Majda z možem

OBVESTILO ŠTIPENDISTOM!

Obveščamo vse štipendiste ZP Iskra, ki so zainteresirani za ogled gledaliških predstav v Drami in Operi v Ljubljani, da imamo na razpolago nekaj abonmajev reda B in F. Štipendisti lahko dobijo abonmaje brezplačno, če se prijavijo v Referatu za štipendije, Ljubljana, Trg premorskih brigad 1 najkasneje do 17. 10. 1973. Abonmaje bomo delili 18. 10. 1973. Glede na omejeno število vstopnic imajo prednost tisti, ki jih niso prejeli lani.

Brane Milovanović

dijak Iskrine Tehniške srednje šole — najboljši slovenski plavalec na 1.500 m kravl

Brane Milovanović (1952) slovenski in jugoslovanski reprezentant v plavanju, kranjski in slovenski rekorder član PK »Triglava«, Kranj od 1. 1963 — letos praznuje že 10 letnico aktivnega plavanja.

Prav gotovo s svojo zunanostjo Brane ne vzbuja nobene pozornosti, ni ne velik, ne oblači se upadljivo, niti ni med agresivnimi mladenci. S poprečnimi ocenami je končal III. letnik in letos začel zadnje leto šolanja v našem Solskem centru Iskra v Kranju.

Kako vse drugačen je v vodi! Priden na treningu, zagrižen na tekmi!

Rezultati desetletnega nepretrganega treniranja (pozimi v zimskem bazenu, poleti na prostem) so pri Branetu lani in še posebej letos prinesli vrsto uspehov: stalno članstvo v državni članski reprezentanci v plavanju, postal je najhitrejši slovenski plavalec na 1500 metrov kravl (plavalni maraton) in prvi Slovenec in tretji Jugoslovčan sploh, ki je kdaj-

koli to progo preplaval pod 18 minutami. Rezultat, ki ga je dosegel Brane Milovanović letos 17 : 49,7 pomeni tudi po 1. 1966 prvega Jugoslavana, ki je premagal mejo 18 minut, pri čemer pa je jugoslovanski rekorder Veljko Rogošića 17 : 34,8 in še iz 1. 1964 in torej star kar 9. let.

V našem časopisu smo našim bralcem prav zaradi tega želeli predstaviti tega našega dijaka, zato smo mu zastavili nekaj vprašanj.

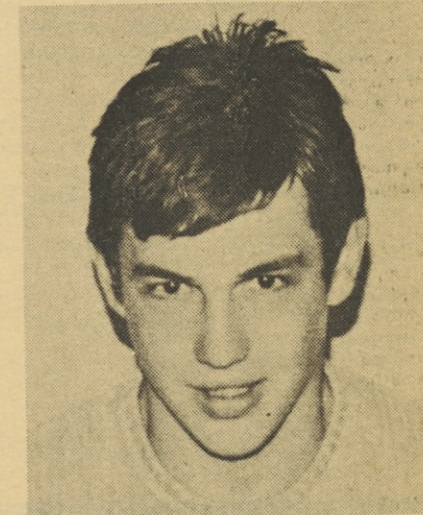
Brane, čeprav se pozna za vrsto let, vendar nam privrženec športa povej kaj o sebi. Najpraj pa ti čestitam k doseženemu V. mestu na Balkaniadi in k tvojim novim slovenskim rekordom 400 m kravl — 4 : 32,8 in 1500 m — 17 : 49,7.

Rodil sem se 1. 1952, naučil sem se plavati v plavalni šoli PK Triglava, z rednim treningom pa sem pričel (malo pozno — star 11 let) pred desetimi leti — 1. 1963. Čeprav sem v začetku plaval vse discipline, sem kasneje postal dolgoprogaš (400 m, 800 m in 1500 m kravl) ter »mešalec«: 200 m in 400 m mešana.

Na vseh državnih prvenstvih zadnjih petih let sem klubu prinašal dragocene točke prav v teh najtežjih disciplinah.

Kdaj si prvič oblekel dres državne reprezentance?

Lani, ko sem postavil nov slovenski rekord na 1500 m kravl s časom 18 : 19,8, ker je bil tudi najboljši čas v državi.

Kako si zadovoljen s svojimi letošnjimi rezultati?

Izboljšal sem svoj lastni slovenski rekord za 30 sekund — torej sem zadovoljen, nisem pa še popravil devet let starega jugoslovanskega — torej me tu naloga še čaka. Ko bo tudi ta opravljena, takrat bom šele lahko rekel, da sem popolnoma zadovoljen sam s seboj. Manjka mi torej še 15 sekund, kar pomeni, da moram vsakih 100 m preplavati za 1 sekundo hitreje!

Da boš to zmogel, koliko ti bo treba še trenirati?

Od oktobra letos pa do junija 1974 povprečno 4 x v vodi in 2 x tedensko v telovadnici, od junija dalje pa vsak dan dvakrat v bazenu. Skupaj moram preplavati približno 800 km.

800 km za te 15 sekund??

Teh 800 km je premalo, morate še priračunati 10 let po 800 km, da boste dobili pravo sliko. Da ne govorim o Vzhodnih Nemcih ali Američanih, ki gotovo preplavajo še enkrat več kot mi, imajo pač tudi drugačne pogoje.

Kdo vse so pripomogli k temu tvojemu letošnjemu najboljšemu rezultatu v Jugoslaviji?

Menim, da nas je več. Postal sem resnejši in marljivši pri treningu. Z mojim trenerjem prof. Francjem Peterneljem se dobro razumeva, moja šola, ravatelj šole ing. G. Perko in razrednik prof. Rehar sta imela polno razumevanje za moje težave; PSJ me je posla na zimske priprave, klub Triglav pa s pomočjo pokrovitelja plavanja v Kranju — tovarne Elektromehanika — na letne priprave, ki sem jih nadaljeval do Balkanskega prvenstva in dvoboja s Španijo.

Menim, da sem s svojimi rezultati opravičil zaupanje kranjske in slovenske športne javnosti, je zaključil Brane.

V prostem razgovoru je še povedal, da se rad ukvarja tudi z drugimi športi, posebno ga pa veseli tenis, smučanje ter drsanje. Dvakrat je bil proglašen za najboljšega kranjskega plavalca in njegove rezultate lahko primerjam z rezultati najboljših plavalke Kranja vseh časov: Lidije Švarc.

Ko pa smo ga vprašali kaj meni o plavanju na sploh, pa nam za zaključek še dejal:

»Šport in športno udejstvovanje je pomembno za stare in mlade. Posebno mlade odvrča od nekoristne dejavnosti; vpliv ulyice je minimalen. V vsakem športu je lepota in užitek, če nas veseli. Za vrhunske dosežke pa je potrebno pravo garanje in odgovodovanje; športnik potrebuje pomoč in vzpodbudo okolice, staršev šole, kluba, javnosti. Plavanje je kot atletika: uspeh je lahko le rezultat vloženega lastnega truda in truda vseh že prej omenjenih dejavnikov. Ne moreš se skriti za nobenim drugim soigralcem — si kar si! V tem je čar, v tem je vrednost plavanja, poleg tega, da je zdravo in da znanje plavanja čisto rešuje življenja. Rezultati v atletiki in plavanju pa kažejo tudi na določeno kulturno raven nekega naroda — in tu nas vse čaka še obilo dela.«

Razgovor vodil: Igor Slavec

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega očeta

ALOJZIJA KRIŽMANA

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem v obratu ERO, mali strugarni za darovano cvetje, izraze sožalja in denarno pomoč.

Marica Kropivnik